

УДК: 343.98

DOI: <https://doi.org/10.32366/2523-4269-2021-75-2-153-160>



**Кубарєв Іван Володимирович,**  
кандидат юридичних наук, доцент  
(Донецький державний університет  
внутрішніх справ, м. Кривий Ріг)  
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1053-9758>



**Барган Сергій Сергійович,**  
магістр права  
(Донецький державний університет  
внутрішніх справ, м. Кривий Ріг)  
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1706-0355>

## ТАКТИКА ДОПИТУ: ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД

*У статті розглянуто закордонний досвід проведення допиту як дієвого механізму отримання повних і достовірних фактичних даних на досудовому розслідуванні. Розкрито зміст гуманістичного та наративного підходів, які вважаються провідними під час розробки нових і вдосконаленні наявних прийомів допиту та спрямовані забезпечити належне виконання завдань кримінального провадження. За результатами дослідження здійснено спробу виокремити криміналістичні особливості моделей допиту, що застосовуються в зарубіжних країнах.*

**Ключові слова:** *тактика допиту; процесуальне інтерв'ю; модель PEACE; модель KREATIV; криміналістика.*

**Постановка проблеми.** Вивчення зарубіжного досвіду щодо застосування прийомів і методів розслідування злочинів, а також доцільності їх упровадження у вітчизняну правоохоронну практику є, як відомо, одним з наукових завдань криміналістики. Це, безумовно, стосується і допиту як найбільш розповсюдженої слідчої (розшукової) дії. У зарубіжних дослідженнях у цьому напрямку констатується відчутне зниження рівня ефективності дотримання прав і свобод людини в межах кримінального провадження внаслідок застосування маніпулятивних моделей допиту, спрямованих на отримання зізнання від допитуваної особи. Зокрема, британський професор із судової психології Р. Булл указує на необхідність негайного переходу від примусового характеру комунікації на допиті до фундаментальної лібералізації процесуального спілкування [1, с. 181]. Про актуальність дослідження також свідчить доповідь спеціального доповідача Організації Об'єднаних Націй (далі – ООН) з питань катувань Х. Мендеса (J. Mendez) у 2016 році, який вимагав прийняти

універсальні методи проведення допиту, не заснованого на примусі, закликавши держави-члени ООН якнайшвидше розробити міжнародні керівні принципи та настанови щодо проведення непримусових допитів і пов'язаних з ними гарантій, унаслідок чого вже через два роки відбулися перші засідання спеціально створеної Редакційної групи для обговорення змісту протоколів допиту, не пов'язаного з примусом [2, с. 35; 3]. Але, наскільки нам відомо, остаточного рішення з цього приводу досі не прийнято.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** На проблемах домінування обвинувального підходу під час проведення допиту наголошували такі зарубіжні дослідники, як Р. Булл, Е. Гайзельмен, Г. Гейдон, С. Кассін, Р. Мілн, С. Сукара, Д. Уолш, Р. Фішер, М. Шоллум та інші. До того ж більшість із зазначених правників стверджують, що розробка нових моделей проведення допиту повинна ґрунтуватися на позиціях гуманізму з обов'язковим урахуванням наукових досягнень у галузі криміналістики, психології і психолінгвістики. Водночас у вітчизняній науці (В. П. Бахін, А. Ф. Волобуєв, В. О. Коновалова, Л. Д. Удалова, В. Ю. Шепітько та ін.) панівною є думка про допустимість психологічного впливу на допитуваного, у тому числі завдяки тактичним прийомам створення перебільшеного уявлення про наявні докази або поінформованість слідства, організації промовок, непрямого допиту тощо. Тому значний інтерес становлять наукові підходи закордонних фахівців до тактичних прийомів допиту. Проте їх порівнянню і подальшому вдосконаленню на цій підставі достатньої уваги не приділено, а досвід зарубіжних науковців у зазначеному аспекті висвітлено фрагментарно.

**Формування цілей статті.** Метою дослідження є ознайомлення вітчизняних фахівців з теоретичними розробками закордонних криміналістів щодо тактики допиту на досудовому розслідуванні та визначення тенденцій їх розвитку.

**Виклад основного матеріалу.** Із позицій психології допит характеризується наявністю процесуальної форми комунікації (спілкування) між суб'єктом, який веде допит (слідчим), і допитуваним (потерпілим, свідком, підозрюваним) шляхом отримання зворотного зв'язку від останнього. У цьому питанні слушною є позиція В. Ю. Шепітька, який визначає допит як складний *інформаційно-психологічний процес спілкування* (курсив наш. – І. К., С. Б.) осіб, котрі беруть у ньому участь, що спрямований на отримання інформації про відомі допитуваному факти, необхідні для виконання завдань кримінального провадження [4, с. 73]. Комунікативна складова допиту обумовлена тим, що без спілкування та взаємодії між учасниками кримінального провадження неможливо отримати достовірні та повні за обсягом фактичні дані про кожен елемент предмета доказування, у тому числі відомості про мотиви, мету та причини вчинення кримінального правопорушення. Водночас, як справедливо зазначають фахівці, інформація, яка зафіксована в пам'яті допитуваного під час сприйняття тих чи інших предметів або явищ, у процесі допиту відтворюється і передається слідчому у формі відповідних мовних і фонетичних конструкцій, а також невербальних засобів спілкування, що вказує на пізнавальну та когнітивну складові допиту [5, с. 352]. Схожих поглядів дотримується Р. К. Гітінов, оскільки допит за своїм психологічним і гносеологічним змістом є видом процесуального міжособистісного спілкування та обміну інформацією, що відбувається в діалоговій формі за допомогою мовних і немовних (невербальних) комунікацій головних дійових осіб [6, с. 165]. Наведені аспекти допиту обумовлюють доцільність використання як психологічних, так і лінгвістичних підходів під час розробки розробці непримусових моделей допиту.

Показовим є те, що більшість зарубіжних практиків намагається обмежити термін «допит» у вживанні, адже він тісно пов'язаний з обвинувальним підходом, а також примусовою і насильницькою конотацією. Натомість вони пропонують використовувати психологічно нейтральне поняття «процесуальне інтерв'ю», яке семантично спрямоване на отримання інформації у ході розмови й опитування, що за форматом наближається до звичайного інтерв'ю. Наприклад, вирішуючи завдання щодо усунення недоліків допиту, на початку 90-х років дослідницька група Міністерства внутрішніх справ Великобританії на чолі із британським юристом Р. Буллом (R. Bull) обґрунтували модель інтерв'ювання PEACE,

тактика якої спирається на здобутки когнітивної психології [7, с. 40]. Аббревіатура PEACE використовується для позначення п'яти етапів допиту (назви подано мовою оригіналу – англійською. – *I. K, C. B.*), зміст кожного з яких розкрито далі.

1. «Planning and preparation» – планування і підготовка, які є основоположними для продуктивного інтерв'ювання. Планування передбачає вивчення доступної інформації про особу допитуваного та особливості вчиненого кримінального правопорушення, визначаючи ключові проблеми та цілі.

2. «Engage and explain» – налагодження психологічного контакту та роз'яснення теми допиту. При цьому важливим елементом взаємодії, на думку розробників, є підтримання етичного рівня спілкування, а також уміння пристосовуватися до змін обставин бесіди. Рекомендується для формування правильних відносин перед початком допиту налагодити з допитуваним контакт. До того ж для підвищення рівня довіри варто повідомити про причини проведення інтерв'ю та оголосити його мету.

3. «Account clarification and challenge» – вільний виклад інформації допитуваним про обставини злочину. Етап спрямований на отримання від особи максимально повної деталізації обставин подій, що відбулися. Проте, як вказує Р. Булл (R. Bull), роль слідчого не є цілком пасивною, оскільки для уточнення певних відомостей він повинен уміти підтримати бесіду, спрямувати її в необхідну сторону, а також сприяти відновленню в пам'яті забутої інформації [8, с. 7]. Після завершення вільної розповіді допитуваному нерідко пропонується повідомити окрему інформацію, але зі зміною хронологічного порядку чи з позиції іншого учасника події злочину. Також допускається, щоб слідчий по завершенню розповіді допитуваної особи продемонстрував їй знайдені протиріччя або невідповідності у щойно отриманих відомостях.

4. «Closure» – завершення. На цьому етапі дуже важливо, щоб усі учасники допиту усвідомили інформацію, яка була отримана під час розмови, а також те, які наслідки вона матиме в майбутньому. Допитуваному має бути надана можливість поставити будь-які питання або дати додаткові пояснення. Важливо, щоб на завершення допиту інтерв'юер підсумував результати того, що сказав допитуваний.

5. «Evaluation» – аналіз й оцінка інтерв'ю. Після завершення всіх етапів співбесіди необхідно оцінити отримані результати в цілому. Насамперед аналізу підлягають досягнуті цілі, на підставі чого визначається необхідність проведення інших досліджень або додаткового опитування. Далі відбувається співставлення отриманих відомостей з уже наявними фактичними даними, отриманих у ході інших слідчих заходів.

У такій техніці збору інформації будь-які форми обману не матимуть вирішального значення, оскільки кожне слово надалі важливо перевірити й порівняти з іншими доказами. Попри те, що деякі науковці критикують цей підхід за надмірну «м'якість», варто зазначити, що в одному з американських досліджень, проведеному в 2010 році, встановлено, що застосування слідчими «жорстоких» і маніпулятивних методів нерідко призводить до значно гірших наслідків, у тому числі й до визнання доказів у суді недопустимими, руйнуючи побудовану схему обвинувачення [9, с. 12]. Тому за результатами аналізу кількості та якості фактичних даних, отриманих завдяки застосуванню моделі PEACE, консультант американської поліції М. Шоллум зробила висновок, що така модель, незважаючи на зовнішню «м'якість», демонструє значне зростання рівня неупередженості слідчого, уникаючи виникнення передчасних суджень про винуватість чи невинуватість особи, що підвищує якість отриманих показань [10, с. 33].

Таким чином, у моделі PEACE вперше було розглянуто допитувану особу з нейтральних позицій. Ця модель має на меті отримання достовірної інформації про подію злочину без маніпулятивних тактик, упередженості інтерв'юера про винуватість конкретної особи чи прагнень її звинуватити під час опитування. Особливість моделі полягає у використанні науково обґрунтованих методів, до яких належать вільна розповідь, когнітивне інтерв'ю та управління бесідою. Для їх реалізації інтерв'юери користуються прийомами активного слухання, використання пауз і тиші, відкритих запитань, активізації пам'яті тощо.

Нейтральні прийоми опитування, як справедливо зазначає професор судової психології С. Сукара (S. Soukara), дозволяють досягти позитивних результатів, що полягають у: точному відтворенні інформації, яка зберігається в пам'яті допитуваного; збільшенні обсягу повідомленої інформації; забезпеченні якості показань внаслідок відповідей на питання відкритого типу; створенні зворотного зв'язку з допитуваним; збереженні рівня добровільних зізнань порівняно з усталеними методами допиту, але знижуючи ризик помилок [11, с. 907].

Сукупність когнітивних, комунікативно-прагматичних і мовних аспектів допиту передбачає використання комплексного підходу для отримання і, що найголовніше, осмислення інформації, яка надійшла від допитуваного. Для аналізу висловлюваних мовних одиниць закордонні правоохоронці звертаються до застосування наративної практики інтерв'ю з подальшим лінгвістичним аналізом його змісту. Наративний підхід полягає у проведенні дискурсу, завдяки якому особа усвідомлює та передає у формі розповіді власний досвід, має на меті сфокусуватися на подробицях як події в цілому, так і на її окремих елементах, що відіграє важливе значення для розкриття і розслідування злочинів. Весь розумовий процес за такого підходу здійснює допитувана особа, оскільки спілкування відбувається у вигляді системи «TED» (tell, explain, describe) – розкажи, поясни, опиши, тобто має характер вільної розповіді [12, с. 116]. Тому спочатку слідчий не допускає використання запитань, конструюючи свої висловлювання на зразок «розкажіть мені все, що відбувалося в той день» [1, с. 181]. Водночас інтеррогатив (відкриті запитання) виступає допоміжним мовним актом, який слугує для доповнення висловленої інформації на наступному етапі. Поряд з інтеррогативом використовуються й інші види категорій, наприклад: репрезентативні (повідомлення, переконання, твердження, осуд, прогнозування, визнання, опис); директивні (прохання, порада, попередження, загроза, застереження, вимога); комісивні (обіцянка, гарантії); експресивні (подяка, захоплення) [13, с. 5].

У лінгвістичному значенні подальший аналіз отриманих показань залежить від хронологічного викладу історії з урахуванням того, як побудовані її складові елементи. Так, В. Лабов і Дж. Валецькі (William Labov & Joshua Waletzky) запропонували стандартну лінгвістичну основу для нарративного аналізу. Використання цієї структури в аналізі може допомогти виділити структуру інформації, поділяючи розповідь на взаємопов'язані компоненти: 1) анотація (короткий виклад розповіді); 2) орієнтація на час, місце, осіб та їхню активність; 3) дії, що ускладнюють і надають динаміки ключовим подіям розповіді; 4) оцінка найбільш важливих відомостей; 5) осмислення минулих подій розповіді в умовах теперішнього часу [14, с. 18].

Спроби застосування нарративного підходу до тактики допиту останнім часом спостерігаються й у вітчизняній криміналістиці. Зокрема, зазначається, що у спрощеній формі структурування почутого опису подій відбувається за фрагментами: 1) стадія до вчинення кримінального правопорушення (преамбула події, початок дня, знайомство з іншими людьми); 2) стадія, що передувала злочинному посягання (події і дії, які розгортаються перед вчиненням злочинних дій); 3) кримінальна стадія злочину (безпосереднє вчинення дій злочинного характеру); 4) посткримінальна стадія (дії, які здійснені після вчинення злочину) [15, с. 203]. Наратив допитуваного дозволяє визначити, за яких умов та який досвід був ним засвоєний. До того ж наявність відповідних маркерів у розповіді демонструє рівень інтеграції події, що відбулася, до структури особистісного досвіду та його усвідомлення [16, с. 29].

Нині модель PEACE успішно застосовується у Великобританії, Австралії, Новій Зеландії, Норвегії, а останнім часом – у Канаді. Інші країни – В'єтнам, Індонезія, Сінгапур, Малайзія, Республіка Ірландія – активно розглядають світову практику для поліпшення власних методик досудового розслідування [17, с. 20–21]. Незважаючи на значні досягнення у лібералізації допиту, які запропоновано в моделі PEACE, та її безумовне схвалення Бюро з демократичних інститутів і прав людини Організації з безпеки і співробітництва в Європі (далі – ОБСЄ), в Україні вона залишається поза увагою правників.

Деякі інші підходи до проведення допиту рекомендуються правоохоронцями США. Там здебільшого використовують тактику REID (пряма конфронтація, відхилення, зверхність,

перетворення заперечень на підтвердження, прояв емпатії, опрацювання різних сценаріїв, «альтернативні питання», повторення, фіксація в письмовій формі), а також 15 стратегій Кальбфляйша (залякування, ситуаційна марність зусиль, дискомфорт і полегшення, блеф, спонукування, мінімізація, протиріччя, змінена інформація, блокування у захисті, саморозкриття, виявлення сигналів обману, занепокоєння, збереження статус-кво, прямий підхід, мовчання), які є обвинувальними за своїм змістом та мають на меті отримати від особи зізнання, а не зібрати повну та об'єктивну інформацію про подію злочину [18, с. 470].

Більш сучасним варіантом альтернативного проведення допиту є модель KREATIV, яка розроблена в Норвегії на основі британської системи PEACE. Акронім KREATIV відображає основоположні цінності та принципи цього методу, зокрема (назви наводяться мовою оригіналу – норвезькою. – *I. K., С. Б.*):

- Kommunikasjon – спілкування;
- Rettsikkerhet – верховенство права;
- Etikk og Empati – етичність;
- Aktiv bevisstgjøring – активна свідомість;
- Tillit gjennom åpenhet – довіра через відкритість;
- Informasjon – змістовність інформації;
- Vitenskapelig forankring – науковість [20].

Норвезька поліція розглядає модель KREATIV як операціоналізм презумпції невинуватості. Хоча презумпція невинуватості регламентується як процесуальна гарантія, вона також є основою для проведення ефективних допитів у вигляді інтерв'ю. Головна роль слідчого за норвезького підходу полягає в тому, щоб зібрати якомога більше точної та достовірної інформації, а не просто дізнатися про факт винуватості чи невинуватості особи [20, с. 184]. Особливістю моделі KREATIV, на відміну від британського підходу, є наявність дослідницької фази завдяки використанню принципів SUE (стратегічного використання доказів). Дослідницька фаза містить стратегічний і тактичний рівні. Стратегічний рівень полягає в поясненні допитуваним конкретних розмежованих тем, після чого слідчий ставить запитання для їх деталізації. На завершення розгляду окремого епізоду слідчий підсумовує ключові моменти того, що сказав допитуваний. Такий відокремлений аналіз подій, на думку закордонних фахівців, дозволяє почути більш змістовні відповіді, зрозуміти рівень обізнаності особи про зібрані докази в кримінальному провадженні, побачити наявність або відсутність стратегії протидії розслідуванню, передбачити подальшу перспективу розслідування. Тактичний рівень також має декілька етапів: 1) виявлення наявних доказів у кримінальному провадженні шляхом вивчення матеріалів справи (під час підготовки важливо розглядати як інформацію, пов'язану з обвинуваченням, так і ту інформацію, яка вказує на невинуватість допитуваного); 2) визначення всіх можливих пояснень потенційних доказів, особливу увагу звернено на альтернативні пояснення (усебічність версій виникнення тих або інших доказів протидіє «тунельному баченню» розслідуваного злочину); 3) усунення альтернативних пояснень (слідчий повинен ставити запитання так, щоб допитуваний не міг зрозуміти, які саме докази є в поліції); 4) тактичне пред'явлення доказів допитуваному з подальшими запитаннями щодо пояснення певних подій [21, с. 4].

**Висновки.** Отже, однією із сучасних тенденцій у розвитку тактики допиту в зарубіжних країнах є її гуманізація. Нові техніки інтерв'ювання мають на меті допомогти органам досудового розслідування досягти низки позитивних результатів, зокрема: 1) отримання повної інформації про подію злочину, що зміцнює позицію державного обвинувачення в суді; 2) належне виконання завдань кримінального провадження (засудження підозрюваного або виправдання невинуватої особи, дотримання прав і свобод людини); 3) зростання поваги громадськості до професіоналізму органів поліції і суду, а також підвищення загальної довіри до правосуддя. Сучасні підходи до розробки моделей допиту зосереджені на його психологічних та когнітивних складових, у межах яких відбувається створення і підтримання належного рівня комунікації, що сприятиме повноті та об'єктивності показань допитуваного, оминаючи обвинувальний, примусовий чи нав'язливий підходи. Доцільність імплементації

описаних моделей у вітчизняну слідчу практику вимагає подальших наукових досліджень, але наявність у них раціональних складових, на нашу думку, є беззаперечною.

### Список використаних джерел

1. Bull R., Milne R. (2004). Attempts to improve the police interviewing of suspects. In G. D. Lassiter, *Interrogations, confessions and entrapment*. New York : Kluwer. P. 181–196.
2. Mary Schollum. Bringing PEACE to the United States: A Framework for Investigative Interviewing. *Police Chief Magazine*. 2017. P. 30–37.
3. The Association for the Prevention of Torture. Universal Protocol for Investigative Interviewing and Associated Safeguards: Drafting Process Goes Ahead. URL: [https://www.apt.ch/en/news\\_on\\_prevention/universal-protocol-investigative-interviewing-and-associated-safeguards-drafting/](https://www.apt.ch/en/news_on_prevention/universal-protocol-investigative-interviewing-and-associated-safeguards-drafting/) (дата звернення: 11.03.2021).
4. Шепитько В. Ю. Теория криминалистической тактики : монография. Харьков : Гриф, 2002. 349 с.
5. Пясковський В. В., Чорноус Ю. М., Іщенко А. В. Криміналістика : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2015. 544 с.
6. Гитинов Р. К. Особенности расследования мошенничества в сфере автострахования : дисс. ... канд. юрид. наук. Уфа, 2017. 238 с.
7. Walsh, D. W., Milne R. Keeping the PEACE? A study of investigative interviewing practices in the public sector. *Legal and Criminological Psychology*. 2008. P. 39–57.
8. Bull, R. *Investigative Interviewing*. New York : Springer Science+Business Media. 2014. 259 p.
9. Kassin, S. M., et al. Police-induced confessions: risk factors and recommendations. *Law and human behavior*. 2010. P. 3–38.
10. Schollum, M. Bringing PEACE to the United States: A framework for investigative interviewing. *The Police Chief*. 2017. P. 30–37.
11. Soukara S. Investigative interviewing of suspects: the way forward. *Crime in crisis*. VII. *Police and Policing during Crisis*. 2017. P. 902–920.
12. Heydon, G. 2012, Helping the police with their enquiries: Enhancing the investigative interview with linguistic research. *The Police Journal*. Vol. 85. No. 2. P. 101–122.
13. Зайцева В. В. Когнитивные, коммуникативно-прагматические и языковые особенности допроса в юридическом дискурсе : автореф. дисс. ... канд. филолог. наук. Тамбов, 2011. 24 с.
14. Labov William and Joshua Waletzky. 1967. Narrative analysis. In J. Helm (ed.), *Essays on the Verbal and Visual Arts*. Seattle: U. of Washington Press. P. 12–44.
15. Шаповалов В. А. Методика психологической оценки достоверности показаний в юридической практике. *Актуальні питання теорії та практики використання поліграфа*. 2015. С. 198–218.
16. Назарук О. М. Метод наративу як проєктивний метод дослідження досвіду особистості. *Сучасні напрями розвитку педагогічних та психологічних наук*. 2015. С. 27–31.
17. *Eliminating Incentives for Torture in the OSCE Region: Baseline Study and Practical Guidance*. Organization for Security and Co-operation in Europe. 2020. 89 p.
18. Kalbfleisch P. J. (1994). The language of detecting deceit. *Journal of Language and Social Psychology*. No. 13 (4). P. 469–496.
19. From interrogations to investigative interviewing. The NCHR international department. Rule of law. P. 1–2. URL: [https://www.jus.uio.no/smr/english/about/id/docs/invest\\_int\\_concept\\_note\\_nov2019.pdf](https://www.jus.uio.no/smr/english/about/id/docs/invest_int_concept_note_nov2019.pdf) (дата звернення: 14.03.2021).
20. Barela S., Fallon M., Gaggioli G., Ohlin J. (Eds.), *Interrogation and torture: Research on efficacy, and its integration with morality and legality*. New York : Oxford University Press. 2020. 591 p.

21. Jakobsen K. K. Tolkning i forbindelse med politiafhøring. Problemer og mulige løsninger. *Talking i offentlig sektor*. Vol. 2, No. 1. 2015. P. 1–14.

### References

1. Bull R., Milne R. Attempts to improve the police interviewing of suspects. In G. D. Lassiter, *Interrogations, confessions and entrapment*. New York : Kluwer. 2004. P. 181–196.
2. Mary Schollum. Bringing PEACE to the United States: A Framework for Investigative Interviewing. *Police Chief Magazine*. 2017. P. 30–37.
3. The Association for the Prevention of Torture. Universal Protocol for Investigative Interviewing and Associated Safeguards: Drafting Process Goes Ahead. URL: [https://www.apt.ch/en/news\\_on\\_prevention/universal-protocol-investigative-interviewing-and-associated-safeguards-drafting/](https://www.apt.ch/en/news_on_prevention/universal-protocol-investigative-interviewing-and-associated-safeguards-drafting/) (data zvernennia: 11.03.2021).
4. Shepitko, V. Yu. (2002). *Teoriya kriminalisticheskoy taktiki : monografiya* [Theory of Forensic Tactics : monograph]. Harkov : Grif. 349 s. [in Russian].
5. Piaskovskiy, V. V., Chornous, Yu. M., Ishchenko, A. V. (2015). *Kryminalistyka : pidruchnyk* [Criminalistics : Textbook]. Kyiv : Tsentr uchbovoi literatury. 544 s. [in Ukrainian].
6. Gitinov, R. K. (2017). *Osobnosti rassledovaniya moshennichestva v sfere avtostrahovaniya : diss. ... kand. yurid. nauk* [Features of the investigation of fraud in the field of auto insurance]. Ufa. 238 s. [in Russian].
7. Walsh, D. W., & Milne, R. (2008). Keeping the PEACE? A study of investigative interviewing practices in the public sector. *Legal and Criminological Psychology*. P. 39–57.
8. Bull R. *Investigative Interviewing*. New York : Springer Science+Business Media. 2014. 259 p.
9. Kassin, S. M., et al. Police-induced confessions: risk factors and recommendations. *Law and human behavior*. 2010. P. 3–38.
10. Schollum, M. Bringing PEACE to the United States: A framework for investigative interviewing. *The Police Chief*. 2017. P. 30–37.
11. Soukara S. Investigative interviewing of suspects : the way forward. *Crime in crisis*. VII. Police and Policing during Crisis. 2017. P. 902–920.
12. Heydon, G. Helping the police with their enquiries: Enhancing the investigative interview with linguistic research. *The Police Journal*. 2012. Vol. 85. No. 2. P. 101–122.
13. Zajceva, V. V. (2011). *Kognitivnye, kommunikativno-pragmatische i yazykovye osobnosti doprosa v yuridicheskom diskurse : avtoref. diss. ... kand. filolog. nauk* [Cognitive, Communicative-Pragmatic and Linguistic Peculiarities of Interrogation in Legal Discourse]. Tambov. 24 s. [in Russian].
14. Labov William and Joshua Waletzky. 1967. Narrative analysis. In J. Helm (ed.). *Essays on the Verbal and Visual Arts*. Seattle : U. of Washington Press. P. 12–44.
15. Shapovalov, V. A. (2015). *Metodika psihologicheskoy ocenki dostovernosti pokazaniy v yuridicheskoy praktike* [Methodology for the psychological assessment of the reliability of testimony in legal practice]. *Aktualni pitannya teorii ta praktyki vykoristannya poligrafa*. S. 198–218 [in Russian].
16. Nazaruk, O. M. (2015). *Metod naratyvu yak proektyvnyi metod doslidzhennia dosvidu osobystosti* [The method of narrative as a projective method of studying the experience of personality]. *Suchasni napriamy rozvytku pedahohichnykh ta psykhologichnykh nauk*. S. 27–31 [in Ukrainian].
17. *Eliminating Incentives for Torture in the OSCE Region: Baseline Study and Practical Guidance*. Organization for Security and Co-operation in Europe. 2020. 89 p.
18. Kalbfleisch, P. J. (1994). The language of detecting deceit. *Journal of Language and Social Psychology*. No. 13 (4). P. 469–496.
19. From interrogations to investigative interviewing. The NCHR international department. Rule of law. P. 1–2. URL:

[https://www.jus.uio.no/smr/english/about/id/docs/invest\\_int\\_concept\\_note\\_nov2019.pdf](https://www.jus.uio.no/smr/english/about/id/docs/invest_int_concept_note_nov2019.pdf) (data zvernennia: 14.03.2021).

20. Barela S., Fallon M., Gaggioli G., Ohlin J. (Eds.), *Interrogation and torture: Research on efficacy, and its integration with morality and legality*. New York : Oxford University Press. 2020. 591 p.

21. Jakobsen K. K. *Tolkning i forbindelse med politiafhøring. Problemer og mulige løsninger. Tolking i offentlig sektor*. Vol. 2, No. 1. 2015. P. 1–14.

**Kubariev Ivan,**

PhD in Law, Associate Professor

(Donetsk State University of Internal Affairs, Kryvyi Rih)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1053-9758>

**Barhan Serhii,**

Master's Student

(Donetsk State University of Internal Affairs, Kryvyi Rih)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1706-0355>

### **INTERROGATION TACTICS: FOREIGN EXPERIENCE**

*The purpose of the study is to acquaint domestic experts with the theoretical developments of foreign criminologists on the tactics of interrogation in the pre-trial investigation and determine the trends of their development. Modern trends in law must qualitative rethinking of existing methods of interrogation in the direction of humanization. New methods of interrogation, which have been developed in foreign countries, propose to ensure the observance of human rights with the fulfillment of the tasks of criminal proceedings. The study of models such as PEACE and KREATIV shows the possibility of moving from interrogation to procedural interview. A procedural interview is an effective mechanism for collecting and recording accurate, reliable and reliable information during the investigation of criminal offenses. At the same time, modern models of interrogation do not resort to torture and other violations of human rights. Modern approaches to developing interrogation models focus on psychological and cognitive components. They contribute to the preparation of complete and truthful testimony of the interrogated. Thus, the article has described the foreign experience of interrogation as an effective mechanism for obtaining complete and reliable factual data in the pre-trial investigation. Based on the analysis of foreign models, the leading role of the humanistic and narrative approaches have determined in the development of new and improvement of existing methods of interrogation, which will ensure the proper implementation of the tasks of criminal justice. Modern approaches to the development of interrogatory models are concentrated on its psychological and cognitive components, within which the creation and maintenance of the proper level of communication, which will contribute to the completeness and objectivity of indications of interrogated, omitting indictment, coercive or obsessive approaches. According to the results of the research, an attempt we have made to single out the forensic features of interrogation models used in foreign countries to increase the effectiveness of the process of detection and investigation of criminal offenses.*

**Key words:** *interrogation; procedural interview; model PEACE; model KREATIV; tactic; criminalistics.*

Надіслано до редколегії 06.05.2021  
Рекомендовано до публікації 13.05.2021